

Зеліско А.В.

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНА КОНЦЕПЦІЯ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ПРИВАТНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

УДК 347.191.1

Беззаперечним та загальновідомим є той факт, що серед правових інститутів, ступінь розвитку яких є індикатором високого рівня правовідносин в державі, знаходиться інститут юридичних осіб, зокрема, підприємницьких юридичних осіб приватного права. Їх система в Україні набула ознак сформованості із розробкою та подальшим набранням чинності у 2004 році Цивільним кодексом України. Здавалося б, що прийняття концептуального приватноправового акта мало б мати результатом закріплення в уніфікованому порядку спектру можливих форм юридичних осіб, спрямованих на отримання прибутку для розподілу його між учасниками, однак застосування норм ЦК України на практиці впродовж одинадцяти років продовжує продукувати певні проблемні питання. Вказане зумовлюється, в першу чергу, використанням правотворцями у Цивільному та Господарському кодексах (далі – ЦК та ГК України) різних підходів щодо формування системи підприємницьких юридичних осіб приватного права у поєднанні із тим, що положення ЦК України визначають можливість функціонування вичерпного переліку форм підприємницьких юридичних осіб приватного права винятково в межах конструкції товариства, призводить до того, що із позицій цивілістики до системи досліджуваних юридичних осіб входять лише господарські товариства та виробничі кооперативи. Водночас, розгляд усього масиву нормативної бази України свідчить про те, що за її межами залишається цілий спектр організаційно-правових форм юридичних осіб, які можемо ідентифікувати за своїми правовими ознаками як підприємницькі.

Юридична особа як суб'єкт правових відносин була предметом досліджень таких відомих учених у галузі цивільного, господарського й аграрного права, як: С. С. Алексеев, Т. В. Боднар, Д. В.

Боброва, В. І. Борисова, С. Н. Братусь, В. А. Васильєва, О.М. Вінник, В. П. Грибанов, І. П. Грешніков, О. В. Дзера, А.С.Довгерт, І. В. Жилінкова, І. С. Канзафарова, О. Р. Кібенко, Н.В. Козлова, В.М. Коссак, О. В. Кохановська, В. М. Кравчук, Н. С. Кузнєцова, І. М. Кучеренко, В. В. Лаптев, В. В. Луць, Р.А. Майданик, Д.І. Мейєр, В. Д. Примак, В. М. Селіванов, В. І. Семчик, І.В. Спасибо-Фатєєва, Р. О. Стефанчук, Н. І. Титова, Є. О. Харитонов, О.І. Харитонова, Я. М. Шевченко, Ю. С. Шемшученко, Г.Ф. Шершеневич, Р. Б. Шишка, В. С. Щербина, О. В. Щербина, В. З. Янчук та інші. Численність переліку плеяди провідних учених свідчить про те, що інститут юридичних осіб належить до тих правових явищ, які постійно перебувають у полі зору науковців і ґрунтовно досліджуються. Однак, як нами зазначалося вище, існуючий стан регулювання підприємницьких юридичних осіб приватного права, спричиняє назрілу на сьогодні потребу у його «реформатуванні». Тому метою нашого дослідження є здійснення комплексних наукових пошуків, спрямованих на розробку теоретико-правової концепції регулювання системи підприємницьких юридичних осіб приватного права в якості суб'єктів цивільно-правових відносин.

Мета наших наукових пошуків відзначається не лише теоретичним наповненням, але й має яскраво виражену прикладну складову, адже численні спеціальні акти часто регулюють статус окремих організаційно-правових форм досліджуваних юридичних осіб достатньо фрагментарно, а відсутність розроблених критеріїв ідентифікації їх в якості підприємницьких не дозволяє безапеляційно застосовувати до них загальні положення щодо таких юридичних осіб. Окрім того, загальної узгодженої та послідовної концепції регулювання підприємницьких юридичних осіб станом на сьогодні не напрацьовано. У той час як практики у цій ситуації потребують наявності певних вивічених та усталених правових моделей, конструкцій, які б були основою для них – константою, від якої можна було б відштовхуватись, долаючи прогалини та суперечності законодавства.

При реалізації завдань щодо систематизації досліджуваних юридичних осіб на перший план виступає потреба додаткової

розробки загальних понять та конструкцій, спрямованих на уніфікацію чинного законодавства. Саме в якості такого поняття виступає термін «підприємницька юридична особа приватного права». Додаткова аргументація його застосування здійснена за допомогою виокремлення комплексу правових критеріїв, які дозволяють підвести під його зміст існуючі організаційно-правові форми досліджуваних юридичних осіб. В основу такого комплексу критеріїв покладено розробки провідних сучасних учених у сфері приватного права (В.А. Васильєвої [1, с. 137], Н.С. Кузнєцової [2, с. 10-11], І.В. Спасибо-Фатєєвої [3, с. 248]), пов'язані із констатацією наявності правового зв'язку майнового характеру між юридичною особою та її засновниками (учасниками), який відображається у феномені корпоративних прав. При виборі ж конститутивного критерію, який дозволяє визначити юридичну особу як підприємницьку варто акцентувати увагу на критерії права на розподіл прибутку між учасниками юридичної особи, який спрацьовує і у тих організаційно-правових формах досліджуваних юридичних осіб, у яких відносини участі виникають лише між єдиним засновником (учасником) та юридичною особою. Вказана ознака видозмінює трактування підприємницьких юридичних осіб приватного права на основі законодавчого визначення підприємницьких товариств. Зокрема, сам факт отримання прибутку юридичною особою не може бути підґрунтям для належності її до підприємницької, оскільки потреби сучасних реалій визначають можливість отримання прибутку будь-якою юридичною особою. Так само як і сам по собі розподіл прибутку також не може визначати належність юридичної особи до підприємницької, оскільки він може розподілятися на забезпечення поточної діяльності юридичної особи, виконання її спеціальної мети тощо. Відповідно, в основі конститутивного критерію належності юридичної особи до підприємницької знаходиться її право розподіляти прибуток саме між її учасниками. Такий критерій має не лише теоретичне значення в плані визначення юридичної особи як підприємницької, а й прикладне значення, так як є основою для вирішення питання включення чи не включення її до переліку суб'єктів оподаткування.

В плані розмежування підприємницьких та непідприємницьких юридичних осіб, недоречними є, так би мовити, «подвійні стандарти», згідно із якими юридична особа ніби непідприємницька, але розподіляє прибуток між учасниками або членами. Враховуючи підтриманий нами критерій розмежування досліджуваних юридичних осіб щодо права на розподіл прибутку між учасниками, варто виходити із простого логічного принципу: підприємницькі юридичні особи приватного права вправі розподіляти прибуток між учасниками або членами, а непідприємницькі, відповідно – не можуть його розподіляти між ними.

Розроблений термін «підприємницька юридична особа приватного права» спонукає до перегляду існуючої класифікації юридичних осіб приватного права. Адже згідно із положеннями ЦК України підприємницькі юридичні особи приватного права охоплюються лише поняттям «підприємницьке товариство» - господарські товариства і виробничі кооперативи. В умовах світових інтеграційних процесів у сфері розвитку правових систем варто для вирішення вказаної мети звернутися до компаративістських методик.

Зокрема, дослідження положень Цивільних кодексів окремих держав постсоціалістичного простору (Республіка Молдова, Республіка Білорусь, Російська Федерація, Республіка Грузія, Республіка Казахстан, Киргизька Республіка) свідчить про те, що у них не використовується традиційний для нашого законодавства первинний і єдиний класифікаційний поділ юридичних осіб приватного права на товариства та установи. Зокрема, відповідно до ч. 2 ст. 24 ЦК Грузії юридичні особи можуть бути організовані корпоративно, засновані на членстві, залежні чи незалежні від наявності членів, і займатися чи не займатися підприємництвом [4]. Аналогічні норми містить ч. 2 ст. 55 ЦК Республіки Молдова [5].

ЦК Республіки Казахстан (ст. 24), ЦК Республіки Білорусь (ст. 44, 46) та ЦК Киргизької Республіки (ст. 83, 85) в якості первинної класифікації юридичних осіб приватного права використовують: наявність чи то відсутність мети отримання прибутку, наявність чи відсутність зобов'язальних відносин майнового характеру між юридичною особою та її засновниками (учасника-

ми) (ст.24) [6; 7; 8]. Окрему увагу слід приділити законодавству Республіки Узбекистан, відповідно до ЦК якого застосовується лише один первинний критерій поділу юридичних осіб приватного права: знову ж таки наявність чи відсутність мети отримання прибутку [9]. Таким чином, наведений критерій у вказаних державах є фундаментальним для системотворення усіх юридичних осіб приватного права.

Потрібно вказати на той факт, що не лише спектр держав постсоціалістичного простору використовує поділ юридичних осіб на підприємницькі та непідприємницькі на первинному рівні їх класифікації, а й європейські держави із традиційно високим рівнем розвитку права та економіки. Яскравим прикладом у цьому плані є Швейцарія. Застосовуючи первинний класифікаційний поділ юридичних осіб приватного права залежно від наявності чи відсутності комерційної мети (Art. 52), Швейцарський цивільний кодекс поділяє комерційні юридичні особи на компанії (товариства) та кооперативи (Art. 59) [10].

Здійснений аналіз засвідчує, що законодавство наведених держав використовує відмінні від ЦК України класифікаційні рівні. В якості первинного рівня класифікації у всіх державах застосовується поділ юридичних осіб на підприємницькі та на непідприємницькі. І лише на вторинних класифікаційних рівнях в ЦК окремих держав використовуються правові конструкції товариства чи то кооперативу, як-от у ЦК Республіки Молдова (ч. 3 ст. 55). ЦК України конструкцію кооперативу вживає лише опосередковано, зокрема, шляхом віднесення виробничих кооперативів до підприємницьких товариств, а споживчих – до непідприємницьких. У той же час, ЦК Республіки Молдова, наприклад, у ч. 3 ст. 55 визначає, що до юридичних осіб, по відношенню до яких засновники (учасники) мають право вимоги, відносяться товариства та кооперативи. Ст. 36 ЦК Республіки Казахстан передбачає положення, згідно із яким до юридичних осіб, на майно яких засновники (учасники) зберігають зобов'язальні права, відносять господарські товариства, акціонерні товариства та кооперативи. Відповідно, ЦК більшості постсоціалістичних держав містять загальні положення не лише про товариства, але і про кооперативи,

що однозначно забезпечує більш системне регулювання юридичних осіб приватного права, аніж в Україні.

На підставі викладених положень вважаємо за доцільне стверджувати про допустимість запозичення досвіду зарубіжних держав з позиції доцільності зміни класифікаційних рівнів юридичних осіб приватного права, що передбачені в ЦК України шляхом запровадження в якості первинного рівня класифікації, після поділу юридичних осіб на юридичні особи публічного та приватного права, поділ останніх на підприємницькі та непідприємницькі залежно від того мають вони право на розподіл прибутку між учасниками чи ні. І лише в межах вказаної класифікації варто проводити наступний ступінь систематизації підприємницьких юридичних осіб шляхом поділу їх на відповідні типи. Станом ж на сьогодні чинне законодавство України передбачає такий поділ винятково в межах конструкції підприємницького товариства. Первинність такого критерію при формуванні схеми класифікації юридичних осіб приватного права дозволить охопити усі існуючі організаційно-правові форми підприємницьких юридичних осіб приватного права.

Безперечно, що основною родовою категорією у тій сфері правовідносин, що нас цікавить, є поняття юридичної особи. Однак систематизація усіх можливих форм підприємницьких юридичних осіб приватного права вимагає застосування додаткових родових понять (так званих родових понять другого рівня). Вони виникають у результаті впровадження класифікаційних критеріїв та є основою для існування в їх межах окремих організаційно-правових форм. Таке родові поняття другого рівня є, по своїй суті, правовою конструкцією. Однозначно, що застосування вказаного терміну потребує з'ясування його змісту. Відповідно до основ юридичної техніки правовою конструкцією є специфічна побудова нормативного матеріалу, відповідно до певного типу або виду сформованих правовідносин, юридичних фактів, їх зв'язку між собою; комплекс правових засобів, які утворюють типізовані моделі, що відповідають своєрідним різновидам суспільних відносин [11, с. 494]. Отже, як бачимо, конструкція є *типізованою моделлю*, яка охоплює сукупність різновидів відносин (в

даному випадку – організаційно-правових форм підприємницьких юридичних осіб приватного права). В цьому в полягає родовий характер правової конструкції у систематизації юридичних осіб. Мислення правовими конструкціями – типами (що відображає формально-юридичний метод наукових пошуків) дозволить акумулювати усі організаційно-правові форми підприємницьких юридичних осіб приватного права, передбачені численними спеціальними нормативними актами, в єдину концепцію їх правової регламентації. За допомогою використання правових конструкцій проводиться типізація сучасних юридичних осіб.

Аналіз законодавства європейських держав (зокрема, Франції, Німеччини, Швейцарії, Нідерландів тощо) дозволяє стверджувати про використання у його положеннях таких основних конструкцій підприємницьких юридичних осіб приватного права, що претендують на визначення їх в якості типів, як: товариства та кооперативи [12, с. 31; 13, с. 49; 14, с. 86; 15; 16]. Звернення до ЦК України надає можливість зробити висновок, що законодавець стосовно підприємницьких юридичних осіб приватного права орієнтує нас суто на конструкцію «товариство». Аналіз норм ЦК України свідчить, що основою такої конструкції є відносини участі. Саме ця якісна характеристика є тим статичним компонентом, який притаманний будь-якій організаційно-правовій формі юридичної особи, що функціонуватиме в її межах. Отже, ЦК України передбачає для будь-яких підприємницьких юридичних осіб приватного права єдину конструкцію – товариство, ідентифікуючою ознакою якої є наявність відносин участі.

В принципі, такий висновок відповідає сутності досліджуваних юридичних осіб, оскільки поняття «підприємницька» зумовлює не лише основну її спеціальну ознаку – право на розподіл прибутку між учасниками, але й наявність основного інтересу учасника такої юридичної особи, і, як наслідок – наділення його правами, пов'язаними із отриманням частини прибутку від діяльності юридичної особи. Відповідно до основного принципу функціонування юридичної особи приватного права – майнової відокремленості суб'єктів цивільних правовідносин, саме відносини участі відповідають наведеним положенням. У той же час,

використовуючи конструкцію товариства, а саме – підприємницького товариства, для функціонування підприємницьких юридичних осіб приватного права, законодавець окреслює вичерпний перелік організаційно-правових форм таких товариств, залишаючи поза межами цивілістичного правового регулювання інші організаційно-правові форми.

Саме в такому ракурсі постають перед нами проблеми введення на основі досвіду європейських держав інших типів підприємницьких юридичних осіб приватного права, які де-факто існують в Україні, і запровадження яких дозволить забезпечити цілісність концепції регулювання статусу підприємницьких юридичних осіб приватного права.

Зокрема, як зазначалося нами вище, аналіз законодавства зарубіжних держав свідчить, що його норми використовують в якості розроблених правових конструкцій (типів) підприємницьких юридичних осіб не лише товариства, але й кооперативи. При чому, означену конструкцію застосовано у нормативних актах як постсоціалістичних країн Республіка Молдова (ст. 55 ЦК) [5], Республіка Казахстан (ст. 36 ЦК) [6], так і в високорозвинених державах із традиційно ринковою економікою – Швейцарії (Art. 59 ЦК) [10], Нідерланди (Розділ 3 Книга 2 ЦК) [15], Республіка Чехія (Закон Республіки Чехія «Про комерційні корпорації») [17].

Універсальність застосування у світовому просторі не лише конструкції (типу) товариства, але й кооперативу підтверджує законодавча практика ЄС. Вказана міжнародна організація здійснила спробу створення так званих «наднаціональних юридичних осіб»: Європейське товариство та Європейське кооперативне товариство, правовий статус яких визначається Регламентом Ради (ЄС) №2157/2001 від 8 жовтня 2001 року про статут Європейського товариства (ЄТ) [18] та Регламентом Ради (ЄС) № 1435/2003 від 22 липня 2003 року про статут Європейського кооперативного товариства (ЄКТ) [19]. Однозначно, що наведені наднаціональні утворення не можуть прирівнюватися за своїми правовими характеристиками до аналогічних конструкцій, що використовуються на національному рівні, оскільки в законодавстві України та у внутрішньому законодавстві зарубіжних країн континентальної

правової системи вони мають родовий характер, охоплюючи собою ряд організаційно-правових форм та слугуючи при цьому своєрідним «кістяком» для їх формування. На рівні ЄС поняття Європейського товариства відповідно до Регламенту розуміється винятково як форма акціонерного товариства. Щодо кооперативів, то Регламент використовує цю конструкцію як родову, відносячи питання виникнення окремих організаційно-правових форм кооперативів до національного законодавства країн-учасниць ЄС. Згідно із п. 7 Регламенту Європейські кооперативні товариства визначаються як групи фізичних чи юридичних осіб з особливими принципами функціонування, що різнять їх від інших економічних суб'єктів. Вони включають принципи демократичної структури та контролю та право на розподіл прибутку за фінансовий рік на справедливій основі.

Потрібно вказати на те, що розглянуті нами типи підприємницьких юридичних осіб приватного права (а саме: товариства та кооперативи) не охоплюють усіх їх організаційно-правових форм. Безумовно, що особливість розвитку вітчизняного законодавства визначила наявність численної кількості видів юридичних осіб, які ми не можемо віднести до поняття «організаційно-правової форми» в силу відсутності у них напрацьованих сучасної доктриною конститутивних її правових параметрів. Зокрема, це стосується більшості видів підприємств, запропонованих ГК України, адже ні предмет діяльності ні форма власності ні інші подібного роду неправові критерії не можуть визначати належність їх до окремих організаційно-правових форм. Водночас, ті ж особливості розвитку чинного законодавства України призвели до розвитку та існування таких видів юридичних осіб, статус яких визначається наявністю особливих правових характеристик, які визначають належність їх до окремих організаційно-правових форм. Наприклад, фермерські господарства, наукові парки, приватні унітарні підприємства. Особливості їх правових характеристик визначають якісну відмінність їх від тих організаційно-правових форм юридичних осіб, які безпосередньо врегульовані в ЦК України. Викладене визначає потребу упорядкування тих із існуючих юридичних осіб, які згідно із доктриною, належать до повноцінних

організаційно-правових форм в єдину систему підприємницьких юридичних осіб приватного права.

Викладена проблема «вписання» означених організаційно-правових форм в єдину систему підприємницьких юридичних осіб приватного права спонукає, знову ж таки, звернутися до європейської законодавчої практики. Зокрема, відповідно до положень законодавства Франції та Німеччини підприємницький характер юридичної особи може визначатися не лише формою, а й предметом її діяльності. Наприклад, Торгові кодекси цих держав (які є приватноправовими актами, спеціальними по відношенню до Цивільних кодексів) наділяють статусом торгових товариств юридичні особи по формі (коли норми ГТУ безпосередньо відносять певні організаційно-правові форми до торгових товариств) та за предметом діяльності (коли діяльність юридичної особи за своїм видом та обсягом вимагає діловодства, налагодженого комерційним чином) [20, с. 146]. Таким чином, можемо стверджувати про існування у законодавстві вказаних держав юридичних осіб, належність яких до підприємницьких визначається не їх формою, а підприємницькою природою діяльності (згідно із підтриманою нами наявної у сучасній доктрині концепції, така природа проявляється у праві на розподіл прибутку між учасниками). З позицій вітчизняного законодавства і доктрини застосування такого прийому є ефективним для включення до єдиної системи підприємницьких юридичних осіб тих, які безпосередньо нормами ЦК України не передбачені і регулюються спеціальними законами (фермерські господарства, наукові парки тощо).

На основі усіх викладених положень можна стверджувати, що в тих соціально-економічних умовах, які існували на період прийняття ЦК України, передбачений у ньому принцип регулювання підприємницьких юридичних осіб приватного права в межах типу «товариство» був необхідний і достатній, однак, враховуючи зміни у суспільстві, які відбулися за дванадцять років, він потребує переформатування для пристосування його до сучасних умов [21, с. 145]. З позиції юридичної техніки таку типологію доцільно розглядати як ефективний спосіб уніфікованого концептуального регулювання усіх організаційно-правових форм підпри-

емницьких юридичних осіб приватного права, передбачених як ЦК України, так і спеціальними нормативними актами.

Таким чином, вважаємо, що саме на підґрунті виведеного нами первинного класифікаційного критерію поділу юридичних осіб приватного права на підприємницькі та непідприємницькі (на основі права на розподіл чи заборони розподілу прибутку між учасниками або членами юридичної особи) ефективним буде застосування трьох типів підприємницьких юридичних осіб приватного права: товариство; кооператив; підприємницькі юридичні особи приватного права, які є такими згідно із змістом своєї діяльності (мають право розподіляти прибуток між учасниками). До першого типу належать: акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, повні товариства, командитні товариства. До другого типу належить виробничий кооператив. До третього типу належать: фермерські господарства, наукові парки, унітарні приватні підприємства.

Викладена концепція надасть змогу сформувати цілісну картину існуючих в Україні організаційно-правових форм підприємницьких юридичних осіб приватного права, вивести поза їх межі ті, які не відповідають критерію підприємницького характеру діяльності і включити до їх переліку ті, які визначені де-факто у законодавстві в якості підприємницьких юридичних осіб приватного права.

1. Васильєва В. А. *Проблеми розвитку корпоративного права* / В. А. Васильєва // *Приватне право*. – 2013. – № 1. – С. 135–145.
2. Кузнецова Н. С. *О корпоративном праве и корпоративном законодательстве Украины: проблемные вопросы* / Кузнецова Наталья Семеновна // *Гражданское право*. – 2013. – № 4. – С. 9–13.
3. Спасибо-Фатеева І. В. *Правовий аспект корпоративної власності* / І. В. Спасибо-Фатеева // *Корпоративне управління : монографія* / І. Спасибо-Фатеева, О. Кібенко, В. Борисова ; за ред. проф. І. Спасибо-Фатеевої. – Х. : Право, 2007. – С. 243–270.
4. *Гражданский кодекс Грузии от 26 июня 1997 года №786-ІІс [Електронний ресурс]*. – Режим доступу : <http://www.tnu.in.ua/study/books/entry-2056992.html>.

5. Гражданский кодекс Республики Молдова от 6.06.2002 г. N1107-XV [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.twirpx.com/files/law/foreigncivil/codes/>.
6. Гражданский кодекс Республики Казахстан от 27 декабря 1994 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.twirpx.com/files/law/foreigncivil/codes/>.
7. Гражданский кодекс Республики Беларусь от 7 декабря 1998 г. № 218-3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://etalonline.by/?type=text®num=НК9800218#load_text_none.
8. Гражданский кодекс Кыргызской Республики от 8 мая 1996 года № 16 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.twirpx.com/files/law/foreigncivil/codes/>.
9. Гражданский кодекс Республики Узбекистан от 29.08.1996 г. № 257-I Ведомости Олий Мажлиса Республики Узбекистан, 1996 г., № 11-12, ст. 1; 1997 г., № 9, ст. 241 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.lex.uz/Pages/GetAct.aspx?lact_id=111181.
10. Swiss Civil Code of 10 December 1907 (Status as of 1 July 2014) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.admin.ch/ch/e/rs/210/indexni2.html>.
11. Шутак І. Д. Юридична техніка: навчальний посібник для вищих навчальних закладів / І. Д. Шутак, І. І. Онищук. – Івано-Франківськ, 2013. – 496 с.
12. Мурунова А. В. Гражданские и торговые кодексы зарубежных стран: сравнительно-правовой анализ : учеб. пособ. / А. В. Мурунова. – Н. Новгород : Нижегород. гос. архит.-строит. ун-т, 2007. – 83 с.
13. Гражданское и торговое право зарубежных государств : в 2 т. / под ред. Е. А. Васильева, А. С. Комарова. – Изд. 4-е, перераб. и доп. – М. : Международные отношения, 2008. – Т. 1. – 560 с.
14. Зенин И. А. Гражданское и торговое право зарубежных стран : учеб. пособ. / И. А. Зенин. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Юрайт ; ИД Юрайт, 2011. – 247 с.
15. Гражданский кодекс Нидерландов (Кн. 2, 3, 5, 6, 7) / под отв. ред. Ф. Й. М. Фельбрюгге ; пер. М. Ферштман ; Лейденский ун-т. – Изд. 2-е. – Лейден, 2000. – 380 с.
16. Гражданский кодекс Франции (Кодекс Наполеона) / пер. с фр. В. Н. За-хватаев. – М. ; Берлин : Инфотропик Медиа, 2012. – 624 с.
17. Закон Республіки Чехія «Про комерційні корпорації» (Zákon č. 90/2012 Sb., о obchodních korporacích) [Электронный ресурс]. – Ре-

жим доступу : <http://zakony.kurzy.cz/90-2012-zakon-o-obchodnich-korporacich>.

18. Регламент Ради (ЄС) № 2157/2001 від 8 жовтня 2001 року про статут Європейського товариства (ЄТ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.minjust.gov.ua/45877>.
19. Регламент Ради (ЄС) № 1435/2003 від 22 липня 2003 року про статут Європейського кооперативного товариства (ЄКТ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.minjust.gov.ua/45877>.
20. Коммерческий кодекс Франции / пер. с фр. ; предисл. Захватаев В. Н. ; доп. Захватаев В. Н. ; коммент. Захватаев В. Н. – М. : Волтерс Клувер, 2008. – 1272 с.
21. Зеліско А.В. Типологія підприємницьких юридичних осіб приватного права / А. В. Зеліско // Право України. – 2016. – № 1. – С. 144–152.

Зеліско А.В. Теоретико-прикладна концепція регулювання підприємницьких юридичних осіб приватного права в Україні

В статті здійснено спробу розробки правових способів систематизації підприємницьких юридичних осіб приватного права в Україні. Для реалізації поставлених завдань автор запропонував застосування універсальної правової категорії «підприємницька юридична особа приватного права», в основі якої знаходиться конститутивний критерій права на розподіл прибутку між учасниками юридичної особи. Усі інші ознаки підприємницьких юридичних осіб приватного права випливають із вказаної конститутивної характеристики. Розроблене автором поняття спонукає до перегляду класифікації юридичних осіб приватного права, який був проведений на основі аналізу законодавства європейських держав та зумовив висновок про потребу застосування в якості первинного рівня класифікації юридичних осіб, після поділу їх на юридичні особи публічного та приватного права, поділ їх на підприємницькі та непідприємницькі юридичні особи приватного права.

Ключові слова: юридична особа, товариство, підприємство, підприємницька юридична особа приватного права, система, тип.

Zelisko A.V. The theoretical and practical conception of adjusting of the entrepreneurial legal entity of Private Law in Ukraine

The legal basis of activity of the entrepreneurial legal entities of Private Law was forming, when the general concept of the development of these legal entities was absent. This situation was natural for those the soviet period, because the entrepreneurial legal entities of Private Law didn't function. The needs of market economy required the immediate creation of the legal basis for these legal entities. It has become the reason of the differences between the practice and science.

The reason of integration's problems is the absence of the general concept of these legal entities in the general norms of the Civil and the Commercial codes of Ukraine. The main task of the systematization of legislation is the scientific development of conception of the legal adjusting of the entrepreneurial legal entities of Private Law.

This conception will become an effective basis for the differentiation of the legal adjusting in the special legal acts.

The Civil code use the legal construction of “company” for entrepreneurial legal entities of Private Law only. The analysis of norms of Civil code established the basis of this construction – relations of participation. This quality description is the static component of our construction. The relations of participation are present in all forms of legal entities, that will be created on the basis of this construction. The expounded positions allow to assert, that the Civil code establishes single construction for all forms of the entrepreneurial legal entities of Private Law – “company”. The relations of participation are identifying sign of this construction. Such conclusion corresponds to nature of the investigated legal entities.

The realization of the transformations of sphere of adjusting of entrepreneurial legal entities of Private law needs additional classification criteria and change of their levels. The decision of this problem requires to appeal to experience of the foreign states. Such analysis testifies, that the legislation of the foreign states uses a few classification criteria and establishes a classification levels, which differ from the classification levels of Civil code of Ukraine. These primary levels of classification are: right on distribution of profit between the participants of legal entity. Only on second level of the classification Civil codes of the separate states use the legal constructions of companies or cooperatives.

However, the analysis of norms of foreign states testifies, that the trade character of companies can be determined also by the object of activity – realization of entrepreneurial activity. Optionality of legislation of these states of the continental legal system is using of such the means of legal technique: entrepreneurial character of legal entities is determined by their form or object of activity, when a kind and volume of activity of legal entity requires commercial organization.

It is established, that the current legislation of Ukraine requires using of the considered mechanisms of adjusting of entrepreneurial legal entities of Private Law. Such mechanisms will provide adjusting of all forms of entrepreneurial legal entities in Private Law, that is set in the Civil code and in the special acts.

Keywords: legal entity, company, enterprise, enterpreneurial legal entity of Private Law, system, type.

Зозуляк О.І.

МІСЦЕ УСТАНОВ В СИСТЕМІ НЕПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

УДК 347.191.1

У сучасній цивілістиці термін «установа» використовується, як умовна назва (позначення) окремих юридичних осіб, в т.ч.